

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В США

Володимир Дроб'язко,

*завідувач сектору суміжних прав інтелектуальної
власності НДІ інтелектуальної власності НАПрН
України, кандидат філологічних наук*

Законодавство США передбачає кримінальну відповідальність за піратство у сфері авторського права, зокрема грошові штрафи та позбавлення волі. Положення про кримінальну відповідальність за порушення авторського права містяться в розділі 17, параграф 506 (а) і розділі 18, параграф 2319 Зводу законів США (незаконне відтворення та розповсюдження товарів, які охороняються авторським правом). Крім цього, кримінальна відповідальність настає також за «суміжні» правопорушення у вигляді незаконного запису «живих» виступів, так само як і за незаконне відтворення та поширення таких нелегальних записів (розділ 18, параграф 2319А Зводу законів США). Кримінальна відповідальність також передбачена за торгівлю піратською документацією та упаковками комп'ютерних програм (розділ 18, параграф 2318 Зводу законів США).

Оскільки збитки, заподіяні несанкціонованим поширенням творів, які охороняються авторським правом, мають досить великі розміри, то незалежно від того, чи стягує особа, яка вчиняє піратство, плату за свої копії, чи роздає їх безкоштовно (як це буває у випадках піратського зловживання авторським правом у мережі Інтернет), навмисний характер правопорушень є настільки значимим, що за їх вчинення настає кримінальна відповідальність. Хоча у США комерційна вигода чи приватна фінансова користь не є умо-

вою настання кримінальної відповідальності, доказ наявності таких мотивів є обставиною, що обтяжує вину та збільшує розміри можливих мінімальних покарань.

За законодавством США, для обвинувачення в скоєнні злочину у сфері авторського права повинні існувати чотири обов'язкові елементи. Для того щоб підтвердити обвинувачення відповідно до параграфу 506 (а), необхідно довести: що авторські права на твір є чинними; ці права були порушені навмисно; певна кількість примірників товарів, яка перевищує граничний поріг, була продана чи запропонована для незаконного розповсюдження (останнє потрібне для того, щоб довести вину в певних злочинах).

Прокурори можуть також висувати обвинувачення в порушенні заборон на торгівлю піратською документацією й упаковками комп'ютерних програм у разі, коли правопорушник знав, що діє протиправно.

Спроби скоїти злочин забороняються так само, як і власне злочин. Кримінальна відповідальність настає також за змову на вчинення злочину.

Принципова різниця між цивільною та кримінальною відповідальністю полягає в тому, що в межах провадження в цивільній справі не потрібно демонструвати «умисел». Відповідач не зобов'язаний знати, що його дії незаконні. Тож твердження про ненавмисність не може слугувати захистом у цивільній справі. Відповід-

но ж до кримінального законодавства підлягають покаранню тільки навмисні правопорушення. Для того, щоб продемонструвати елемент умислу, не обов'язково, аби обвинувачений знав, що своїми діями він порушує закон про авторське право. Досить того, що замість цього, він усвідомлював лише їх протиправний характер. Часто умисел доводять за допомогою непрямих доказів. Так, коли яка-небудь особа приховує комп'ютерну програму, яку продає, та дістає її лише в момент продажу чи на прохання або намагається сховати її копії при появі працівників правоохоронних органів, то такі дії вказують на те, що продавець розуміє незаконний характер своїх дій.

До 1997 року законодавство США про авторське право передбачало кримінальну відповідальність лише у випадках, коли порушення авторських прав приносило комерційну користь або фінансову вигоду. Було не обов'язково доводити, що обвинувачений насправді отримав яку-небудь комерційну користь або фінансову вигоду. Досить було того, що відповідні дії були вчинені з метою отримати який-небудь прибуток або іншу особисту вигоду (як наприклад, при бартерному обміні незаконно вироблених товарів на інші товари чи послуги).

З огляду на шкоду, котру завдає безкоштовне поширення через мережу Інтернет незаконно виготовлених копій музичних творів, програмного забезпечення та фільмів, США переглянули своє законодавство та вилучили з нього положення, якими передбачали необхідність доводити наявність комерційної користі чи вигоди.

Кваліфікація порушення авторського права як злочину можлива лише у випадку, коли обвинувачений порушує два найважливіші права — право на відтворення та право на розповсюдження. У справах про скоєння кримінальних злочинів доказування вчинення правопорушення обов'язково передбачає підтвердження того, що

обвинувачений скопіював, як мінімум, один твір, який охороняється авторським правом або продав несанкціоновані копії, як мінімум, одного твору. Для настання кримінальної відповідальності за порушення авторського права, зазвичай, необхідно чотири основні передумови: твори охороняються авторським правом, і ця охорона не втратила чинності; це авторське право порушені обвинуваченим шляхом несанкціонованого відтворення чи розповсюдження твору, що охороняється авторським правом; обвинувачений діяв навмисно; обвинувачений відтворив та/або поширив, принаймні, 10 копій, як мінімум, одного твору, що охороняється авторським правом, із загальною роздрібною ціною, що перевищує \$ 2500, протягом періоду тривалістю 180 днів.

Гранична роздрібна ціна розраховується, виходячи з ціни законного виготовлення примірника твору, що його було продано з офіційного дозволу володільця авторських прав у межах звичайних комерційних каналів збуту, а не виходячи з ціни, за якою обвинувачений поширював або намагався поширювати виготовлені ним примірники.

Кваліфікація порушення авторського права як дії можлива або у випадках, коли немає адекватного доказу того, що таке діяння підпадає під кваліфікацію злочину, або коли порушено авторське право, крім права на відтворення та/або розповсюдження. Для кваліфікації порушення авторського права як дії необхідні такі передумови: існує твір, який охороняється авторським правом, і ця правова охорона не втратила чинності; ці права порушені обвинуваченим шляхом незаконного відтворення, розповсюдження, публічного виконання, публічного показу чи створення незаконних похідних версій твору, що охороняється авторським правом; обвинувачений діяв з умислом; порушення було скоєно з метою отримання

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

комерційного прибутку чи особистої фінансової вигоди (у такому разі граничні вимоги не враховуються), або шляхом відтворення чи розповсюдження, як мінімум, одного примірника твору, що охороняється авторським правом, за загальною роздрібною ціною, що перевищує \$ 1000, протягом періоду тривалістю 180 днів.

Кримінальні покарання за порушення авторського права призначаються як у випадках скоєння злочинів, так і у випадку скоєння дій, незалежно від твору, що копіювався. Більше не існує відмінностей між покараннями, що призначаються за аудіо- та відеопіратство, та покараннями, що призначаються за дії щодо книг, друкованих матеріалів й інших носіїв вираження твору.

Крім цього, для настання кримінальної відповідальності за торгівлю піратською документацією та упаковкою комп'ютерних програм не потрібне перевищення будь-яких мінімальних порогів продажу.

Визначені законом покарання за порушення авторського права у США передбачені в розділі 181, параграф 2319 Зводу законів США. За скоєння дії особа може бути засуджена до позбавлення волі строком до 1 року та/або на неї може бути накладено штраф на суму до \$ 100 000. За скоєння злочину, який стосується відтворення чи поширення, як мінімум, одного твору, що охороняється авторським правом, протягом періоду тривалістю 180 днів, у кількості одного чи більше примірників, за загальною роздрібною ціною, що перевищує \$ 2500, максимальне покарання може сягати 5 років позбавлення волі, якщо підсудний діяв з метою отримання комерційної користі чи особистої фінансової вигоди. Якщо така мета не переслідувалася, то максимальний строк позбавлення волі становить 3 роки. Крім цього, може бути накладений штраф, максимальний розмір якого досягає \$ 250 000. Усі такі порушен-

ня кримінального законодавства є проступками, що караються максимальним штрафом у розмірі \$ 100 000. та/або позбавленням волі на строк не більше 1 року. Перераховані покарання та штрафи накладаються на осіб, які засуджуються вперше. Особи, що притягаються до відповідальності повторно, отримують більші терміни покарання.

За торгівлю піратською документацією та упаковками комп'ютерних програм максимальне покарання для осіб, які засуджуються вперше, такі ж, як і для порушників авторського права, тобто максимальний штраф у розмірі \$ 250 000 та/або позбавлення волі строком до 5 років. Особи, що засуджуються повторного, отримують більші терміни покарання.

При винесенні вироку в справі до уваги беруть фактор рецидиву. Максимальне покарання для правопорушника, який засуджується вперше, — позбавлення волі строком до 5 років, але особи, які раніше вже притягалися до кримінальної відповідальності за порушення авторського права, підлягають позбавленню волі на строк до 10 років. За відсутності в кримінальній справі фінансової мотивації підсудний може бути ув'язнений на строк до 3 років, якщо це його перша судимість, але в разі, коли це особа, яка засуджується повторно, вона може отримати до 6 років позбавлення волі.

Оскільки обвинувачені в скоєнні кримінальних злочинів часто переміщуються від штату до штату, різні правоохоронні органи та посадові особи, й прокурори також, посадові особи митних й податкових органів, поліцейські та ін. обмінюються інформацією про незаконну діяльність для того, щоб рецидивісти виявлялися та отримували відповідне покарання.

Покарання також збільшується у випадку, коли є докази того, що підсудний діяв з метою отримання комерційної користі чи особистої фінансової вигоди.

Крім штрафів і позбавлення волі, суди, зазвичай, виносять рішення про конфіскацію та знищення всіх незаконно вироблених копій й засобів їх виробництва. Таке знищення не супроводжується компенсацією підсудному й частково широко розголошується з метою попередження потенційних піратів про фінансовий ризик.

У багатьох випадках підсудних також примушують відшкодувати володільцям авторських прав ті збитки, що були заподіяні їхніми незаконними діями. Таке відшкодування, разом з великими грошовими штрафами, використовується для забезпечення того, щоб у засуджених не залишилося жодних прибутків, отриманих від незаконної діяльності.

Особи, що свідомо та навмисно сприяють порушенням авторського права чи заохочують до їх здійснення, несуть відповідальність разом з безпосереднім правопорушником і отримують таке ж кримінальне покарання. Крім цього, спроби скоїти правопорушення та змова на вчинення злочинів у сфері авторського права також переслідуються законом.

Насамкінець про докази у справах про злочини чи дії, якими порушується авторське право. Те, що авторське право чинне, підтверджується тими самими методами, що і під час провадження в цивільних справах, зокрема, посилання на чинне свідоцтво про реєстрацію прав, якщо таке є.

Несанкціонований продаж і відтворення часто доводять придбанням піратських примірників творів у обвинуваченого агентами, що працюють під прикриттям. Речові докази, здобуті під час арештів, зазвичай, бувають дуже корисними для того, щоб продемонструвати як факт перевищення порогових сум, так і наявність умислу й інших елементів.

Факт несанкціонованого копіювання підтверджується так само, як і в цивільних справах, зокрема, доказом істотної подібності оригінального

твору з копією. Така істотна подібність не вимагає повної ідентичності двох творів.

Для того, щоб встановити наявність злочинного умислу, необхідно довести, що обвинувачений навмисно порушував авторське право. Певні типи доказів вважаються особливо важливими для встановлення того, чи обвинувачений діяв свідомо. Це зокрема, докази, які свідчать: про те, що обвинувачений вчиняв подібні дії в минулому; про те, що обвинувачений фактично отримував попередження чи повідомлення про незаконний характер своїх дій; про те, що обвинувачений визнавав своє поведіння незаконним; про отримання обвинуваченим офіційного повідомлення про те, що його поведінка призводить до порушення авторського права.

Твердження про «добрі наміри» власне не є достатніми та повинні розцінюватися в контексті дій обвинуваченого. Якщо навмисний характер діяння важко довести на основі фактів у справі, то прокурор іноді звинувачує підсудного в скоєнні менш серйозного порушення, передбаченого в розділі 18, параграф 2318 Зводу законів США, яким охороняється торгівля контрафактними фірмовими найменуваннями, що розміщуються або призначаються для розміщення на творах, які охороняються авторським правом. У цьому випадку для доведення факту умислу прокурором досить лише продемонструвати, що торгівля такими фірмовими найменуваннями велася «з умислом».

Докази, що свідчать про розповсюдження з перевищенням порогових сум (там, де такі докази потрібні), часто отримують за допомогою попередніх закупівель агентами, що працюють під прикриттям, або поліцейського рейду. Ділова документація, арештована під час таких поліцейських рейдів, також слугує важливим джерелом даних про кількість вироблених і розповсюджених копій.

США є лідером зі застосування кримінальних покарань за контрафакцію та піратство. Вивчення їхнього досвіду у цій важливій сфері, законодавче та практичне його використання сприятиме вдосконаленню

національної системи охорони авторського і суміжного права в Україні. ♦

Список використаних джерел

1. *Захист прав інтелектуальної власності : досвід Сполучених Штатів Америки : Зб. документів, матеріалів, статей. — К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003.*
2. *Доріс Лонг. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування : практичний посібник / Доріс Лонг, Патрицій Рей, Жаров В. О., Шевелева Т. М., Василенко І. Е, Дроб'язко В. С. — К. : К.І.С., 2007.*
3. *Свод законов Соединенных Штатов Америки. Раздел 17. Авторское право // Гражданское, торговое и смежное право капиталистических стран : сборник нормативных актов : авторское право : учеб. пособие. — М.: Изд-во УДМ, 1988.*
4. *Мирзоян С. Становление и развитие авторского права США / С. Мирзоян // ИС. Авторское право и смежные права. — 2003. — №. 1.*

ЦІКАВО ЗНАТИ

ВІДТЕПЕР КОТИ ТА СОБАКИ МОЖУТЬ БУТИ СПАДКОЄМЦЯМИ

Губернатор американського штату Массачусетс Д. Патрік підписав закон про домашніх тварин, який регламентує їхні права після смерті господарів. Закон передбачає, що коти та собаки отримують законні права успадкування, якщо вони згадані в заповіті власників.

Господарі можуть вказати людину, котрій доручають піклуватися за своїми домашніми улюбленцями. Піклувальник має право розпоряджатися залишеною сумою в інтересах «пухнастиків».

Заповіт колишньої власниці нью-йоркського хмарочоса Емпайр-Стейт Білдинг викликав судові позови з боку її «двоногих спадкоємців», які зуміли урізати спадок болонки Трабл до \$ 2 млн (з початкових \$ 12 млн). Суд визнав, що такої суми цілком вистачить на щасливе існування улюблениці покійної Л. Гелмслі.

Можливість судового обмеження на суму, заповідану домашнім улюбленцям, закладена в закон, який прийняли в штаті Массачусетс.

За матеріалами:

<http://korrespondent.net/strange/1163882-shtat-massachusetts-priznal-koshek-i-sobak-zakonnyimi-naslednikami-hozyaev>,

http://news.bbc.co.uk/hi/russian/life/newsid_6969000/6969829.stm